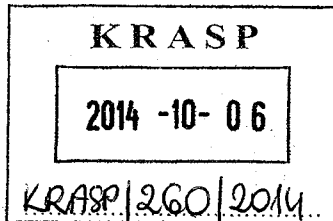

ZASTĘPCA SZEFA
KANCELARII SEJMU

Adam Podgórski
GMS-WP 173-219/14

Warszawa, dnia 1 października 2014 r.

Przewodniczący
Konferencji Rektorów
Akademickich Szkół Polskich
Pan prof. zw. dr hab. Wiesław Banyś

Szanowna Pani Przewodnicząca,

Z upoważnienia Marszałka Sejmu uprzejmie przekazuję w trybie art. 55 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) komisyjny projekt ustawy o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Jan Kaźmierczak), z prośbą o wyrażenie opinii.

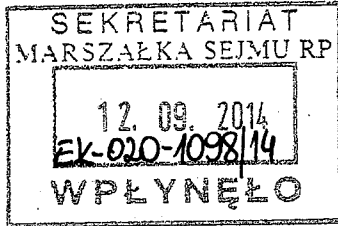
Z poważaniem

Warszawa, dnia 11 września 2014 r.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

VII kadencja
Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży
ENM-020-2-2014

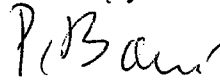
Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży
wnosi projekt ustawy

- o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania stanowiska Komisji w pracach nad projektem ustawy
upoważniony został poseł Jan Kazmierczak.

Przewodniczący Komisji

(Piotr Paweł Bauć)

USTAWA

z dnia

o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 96, poz. 615, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2:

a) pkt 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3) badania naukowe:

- a) badania podstawowe - oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne,
- b) badania stosowane - prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce,
- c) badania przemysłowe - badania mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług; badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku interfejsu symulującego istniejące systemy, szczególnie do oceny przydatności technologii rodzajowych, a także budowę niezbędnych w tych badaniach linii pilotażowych, w tym do uzyskania dowodu w przypadku technologii generycznych;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki, ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych oraz ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 84, poz. 455 i Nr 185, poz. 1092, 2013 r. poz. 675 oraz z 2014 r. poz. 379 i 423.

4) prace rozwojowe - nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług, z wyłączeniem prac obejmujących rutynowe i okresowe zmiany wprowadzanych do produktów, linii produkcyjnych, procesów wytwórczych, istniejących usług oraz innych operacji w toku, nawet jeżeli takie zmiany mają charakter ulepszeń, w szczególności:

a) opracowywanie prototypów i projektów pilotażowych oraz demonstracje, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług, których ostateczny kształt nie został określony,

b) opracowywanie prototypów i projektów pilotażowych, które można wykorzystać do celów komercyjnych, w przypadku, gdy prototyp lub projekt pilotażowy stanowi produkt końcowy gotowy do wykorzystania komercyjnego, a jego produkcja wyłącznie do celów demonstracyjnych i walidacyjnych jest zbyt kosztowna;”;

b) w pkt 9 lit. f otrzymuje brzmienie:

„f) inne jednostki organizacyjne, niewymienione w lit. a–e, posiadające siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będące organizacjami prowadzącymi badania i upowszechniającymi wiedzę w rozumieniu przepisów prawa Unii Europejskiej o pomocy publicznej na działalność badawczo-rozwojową;”;

2) w art. 11 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Przepisu ust. 2 i 3 nie stosuje się do osób fizycznych, których projekty zakwalifikowano do finansowania w ramach programów lub przedsięwzięć związanych ze wsparciem komercjalizacji lub ochrony patentowej.”;

3) art. 17 otrzymuje brzmienie:

„Art. 17. Dyrektor Centrum Nauki lub Dyrektor Centrum Rozwoju, na wniosek kierownika projektu obejmującego badania naukowe lub prace rozwojowe, może wyrazić zgodę na zmianę podmiotu realizującego projekt po pozytywnym

zaopiniowaniu przez kierownika jednostki organizacyjnej realizującej projekt i kierownika jednostki przejmującej realizację projektu.”;

4) w art. 26:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw nauki w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" ogłasza komunikaty o ustanowieniu programu i przedsięwzięcia, z zastrzeżeniem ust. 3 i 3a.”,

b) po ust. 3 dodaje się ust. 3a-3e w brzmieniu:

„3a. Minister właściwy do spraw nauki ustanawia program „Diamentowy Grant”, o którym mowa w art. 5 pkt 10a oraz w art. 187a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym. Środki finansowe w ramach programu są przyznawane nie więcej niż 100 osobom rocznie, w drodze konkursu ogłaszanego przez Ministra.

3b. W konkursie mogą wziąć udział wybitnie uzdolnieni:

- 1) absolwenci studiów pierwszego stopnia, którzy otrzymali tytuł zawodowy licencjata lub inżyniera w roku ogłoszenia konkursu,
- 2) studenci jednolitych studiów magisterskich lub odpowiednich, którzy ukończyli trzeci rok studiów w roku ogłoszenia konkursu i kontynuują naukę, a w przypadku jednolitych studiów magisterskich trwających 6 lat – studenci, którzy ukończyli czwarty rok studiów w roku ogłoszenia konkursu i kontynuują naukę

3c. Osoby, o których mowa w ust. 3b muszą spełniać łącznie następujące warunki:

- 1) nie posiadać tytułu zawodowego magistra lub jego odpowiednika,
- 2) posiadać udokumentowaną znajomość co najmniej jednego języka obcego na poziomie nie niższym niż B2 zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego,
- 3) prowadzić zaawansowane badania naukowe i posiadać osiągnięcia naukowe, lub w przypadku kierunków studiów artystycznych posiadać osiągnięcia artystyczne.

3d. O przyznanie środków finansowych w ramach programu może ubiegać się jednostka naukowa określona w art. 2 pkt 9 lit. a-d, posiadająca kategorię naukową A+, A lub B, w której osoba, o której mowa w ust. 3b-3c będzie realizować badania naukowe, a w przypadku studentów, będzie kontynuować naukę.

3e. Minister właściwy do spraw nauki określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe kryteria i tryb przyznawania oraz rozliczania przyznanych środków finansowych w ramach programu „Diamentowy Grant”, o którym mowa w ust. 3a, w tym:
 - a) tryb oceny wniosków dotyczących zadań przewidzianych do finansowania,
 - b) tryb oceny realizacji finansowanych zadań,
 - c) tryb rozliczania przyznanych środków finansowych,
- 2) szczegółowy zakres informacji zawartych we wnioskach,
- 3) szczegółowy zakres informacji zawartych w raporcie rocznym i raporcie końcowym z wykorzystania środków finansowych, zawierających informacje o realizacji zadań, wraz z rozliczeniem finansowym poniesionych kosztów

– mając na uwadze tworzenie warunków rozwoju naukowego i skrócenie ścieżki kariery naukowej wybitnie uzdolnionym absolwentom studiów pierwszego stopnia i studentom jednolitych studiów magisterskich, nieposiadającym tytułu zawodowego magistra, prowadzącym badania naukowe.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. Nr 96, poz. 616, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 37 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do osób fizycznych, których projekty zakwalifikowano do finansowania w ramach programów lub przedsięwzięć związanych ze wsparciem komercjalizacji lub ochrony patentowej.”;

- 2) w art. 38 ust. 2-5 otrzymują brzmienie:

„2. Eksperti lub zespoły ekspertów oceniają wnioski złożone w konkursie i na tej podstawie przygotowują i przekazują Dyrektorowi listę rankingową pozytywnie zaopiniowanych wniosków, z zastrzeżeniem art. 17 pkt 9, oraz dokonują innych ocen i sporządzają opinie dotyczące realizacji zadań Centrum, o których mowa w art. 27-30.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 84, poz. 455 i Nr 185, poz. 1092 oraz z 2012 r. poz. 951.

3. Eksperci oraz członkowie zespołów ekspertów otrzymują wynagrodzenie za dokonanie ocen i sporządzenie opinii, o których mowa w ust. 2. Wysokość wynagrodzenia ustala Dyrektor Centrum.

4. Dyrektor wyłącza eksperta z postępowań, o których mowa w ust. 2 w przypadku stwierdzenia zagrożenia konfliktem interesów, w szczególności w przypadku pozostawiania eksperta z wnioskodawcą lub wykonawcą w:

a) związku małżeńskim, stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa do drugiego stopnia włącznie,

b) takim stosunku prawnym, że wynik sprawy może mieć wpływ na jego prawa lub obowiązki,

c) stosunku osobistym tego rodzaju, że mógłby wywołać wątpliwości co do bezstronności eksperta,

d) stosunku służbowym lub innej formie współpracy w okresie 3 lat poprzedzających złożenie wniosku lub dokonanie innej oceny lub sporządzenie opinii, o których mowa w ust.2.

5. Dyrektor nie uwzględnia oceny lub opinii sporządzonej przez eksperta, który został wyłączony z postępowania w sprawie danego wniosku zgodnie z ust. 4.”;

3) w art. 41 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Dyrektor, na wniosek kierownika projektu, może wyrazić zgodę na zmianę podmiotu realizującego projekt po pozytywnym zaopiniowaniu przez kierownika jednostki organizacyjnej wykonującej projekt i jednostki przejmującej wykonanie projektu.”;

4) w art. 49:

a) w ust. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) fundusz rezerwowy;”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Fundusz rezerwowy ulega w szczególności:

1) zwiększeniu o wartość zysku netto Centrum,

2) zmniejszeniu o wartość straty netto Centrum.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. Nr 96, poz. 617, z 2011 r. Nr 185, poz. 1092, Nr 257, poz. 1726 oraz z 2013 r. poz. 675) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) osobie rozpoczynającej karierę naukową - należy przez to rozumieć osobę nieposiadającą stopnia naukowego doktora lub osobę, która nie wcześniej niż 7 lat przed rokiem wystąpienia z wnioskiem o przyznanie środków finansowych na badania naukowe lub prace rozwojowe uzyskała stopień naukowy doktora; do okresu tego nie wlicza się przerw związanych z urlopem macierzyńskim, urlopem na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowym urlopem macierzyńskim, dodatkowym urlopem na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopem ojcowskim, urlopem rodzicielskim i urlopem wychowawczym, udzielonych na zasadach określonych w przepisach Kodeksu pracy albo pobieraniem zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego w związku z niezdolnością do pracy, w tym spowodowaną chorobą wymagającą rehabilitacji leczniczej.”;

2) w art. 18 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) wybór spośród wybitnych naukowców polskich i zagranicznych Zespołów Ekspertów odpowiedzialnych za ocenę wniosków złożonych w konkursach oraz wybór Zespołów Ekspertów odpowiedzialnych za ocenę, o której mowa w art. 34 ust. 4, związaną z rozliczeniem przyznanych środków;”;

3) art. 22 otrzymuje brzmienie:

„1. Dyrektor, na wniosek Rady, powołuje Zespoły Ekspertów, o których mowa w art. 18 pkt 7, w celu dokonywania ocen wniosków złożonych w konkursach i przygotowywania na tej podstawie list rankingowych oraz dokonywania ocen związanych z rozliczeniem przyznanych środków.

2. Dyrektor w szczególnych przypadkach może wyznaczyć ekspertów zewnętrznych, w tym ekspertów zagranicznych, do dokonywania ocen, o których mowa w ust. 1

3. Dyrektor może powierzyć ekspertom, o których mowa w ust. 1 i 2, dokonywanie innych ocen związanych z realizacją zadań Centrum.

4. Członkowie Zespołów Ekspertów otrzymują wynagrodzenie za udział w pracach tych zespołów.

5. Do członków Zespołów Ekspertów stosuje się przepis art. 13 ust. 2.

6. Minister właściwy do spraw nauki określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia ekspertów za dokonywanie ocen, o których mowa w ust. 1 i 2, mając na uwadze ich kwalifikacje zawodowe oraz specyfikę wykonywanych zadań.”;

5) w art. 27 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Dyrektor, na wniosek kierownika projektu badawczego, może wyrazić zgodę na zmianę podmiotu realizującego projekt po pozytywnym zaopiniowaniu wniosku przez podmiot, o którym mowa w art. 10 pkt 1-8 i 10 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, realizujący projekt i podmiot przejmujący realizację projektu.”;

6) w art. 34 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Dyrektor dokonuje rozliczenia umowy o realizację i finansowanie projektu badawczego finansowanego przez Centrum po przyjęciu sprawozdania finansowego przedłożonego przez podmiot, o którym mowa w art. 10 pkt 1-8 i 10 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, oraz po uzyskaniu pozytywnej oceny merytorycznej projektu dokonanej przez Zespół Ekspertów oraz Radę.”;

7) w art. 41:

a) w ust. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) fundusz rezerwowy;”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Fundusz statutowy rezerwowy ulega w szczególności:

- 1) zwiększeniu o wartość zysku netto Centrum,
- 2) zmniejszeniu o wartość straty netto Centrum.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. Nr 96, poz. 618 i 620 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654 i Nr 185, poz. 1092) w art. 39 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W instytucie badawczym nie może istnieć stosunek bezpośredniej podległości służbowej między małżonkami oraz osobami pozostającymi ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. Nr 96, poz. 619, z 2011 r. Nr 84, poz. 455 oraz z 2013 r. poz. 675) art. 95 otrzymuje brzmienie:

„Art. 95. W jednostkach naukowych i innych jednostkach organizacyjnych Akademii nie może powstać stosunek bezpośredniej podległości służbowej między małżonkami oraz osobami pozostającymi ze sobą w stosunku pokrewieństwa do

drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 29b dodaje się art. 29c w brzmieniu:

„Art. 29c. Dyplomy doktorskie i habilitacyjne oraz ich duplikaty i odpisy przeznaczone do obrotu prawnego z zagranicą legalizują:

- 1) minister nadzorujący uczelnię – w przypadku stopni doktora i doktora habilitowanego nadanych przez uprawnione jednostki organizacyjne uczelni;
- 2) Prezes Polskiej Akademii Nauk – w przypadku stopni doktora i doktora habilitowanego nadanych przez instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk;
- 3) minister nadzorujący instytut badawczy – w przypadku stopni doktora i doktora habilitowanego nadanych przez instytut badawczy.”;

2) w art. 31 po pkt 8 dodaje się pkt 8a w brzmieniu:

„8a) sposób i tryb legalizacji dyplomów doktorskich i habilitacyjnych oraz ich duplikatów i odpisów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą oraz wysokość opłaty za ich legalizację;”.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365, z 2010 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 84, poz. 455 oraz z 2014 r. poz.

UZASADNIENIE

I. Cel projektowanej ustawy

Celem projektowanej ustawy o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw jest m.in., dostosowanie ustawy do najnowszych zmian w prawie europejskim (Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. UE L 187/1) oraz uzupełnienie pozostałych ustaw regulujących system finansowania nauki o zmiany wynikające z doświadczeń w ponad trzyletnim stosowaniu zreformowanych przepisów. Projekt zawiera m.in. propozycje zmian przedstawionych podczas prac nad ustawą o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw (druk nr 2086) znajdującą się obecnie w trakcie prac w Sejmie. Propozycje te nie zostały uwzględnione przez Komisję Edukacji, Nauki i Młodzieży, z powodu wątpliwości dotyczących możliwości wykroczenia poza materię ustawy, a co za tym idzie, niebezpieczeństwo ominięcia instytucji trzech czytań ustawy. Aby uniknąć zarzutu niekonstytucyjności, wnioskodawcy przedstawiają nowy projekt ustawy.

Ustawa o zasadach finansowania nauki

Zmiana w definicji badań naukowych i prac rozwojowych w art. 2 pkt 3 i 4 oraz definicji jednostki naukowej w pkt 9 lit. f *ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki* (Dz. U. Nr 96, poz. 615, z późn. zm.) wynika z konieczności dostosowania dotychczas stosowanych definicji do nowego *Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 traktatu* (Dz. UE L 187/1). Ponadto, zmiana ta jest korzystna dla naukowców, gdyż rozszerza katalog działań, które mogą zostać uznane za badania naukowe lub prace rozwojowe.

Zmiana w art. 11 ust. 4 ustawy o zasadach finansowania nauki jest konsekwencją propozycji dotyczącej art. 37 *ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju* (Dz. U. Nr 96, poz. 616, z późn. zm., dalej „ustawa o NCBR”).

W obecnym brzmieniu przepisu osoby fizyczne będące właścicielami wytworzonej własności intelektualnej, po zakwalifikowaniu projektu do finansowania w konkursach w ramach programów i przedsięwzięć związanych z komercjalizacją i ochroną patentową,

uzyskiwały promesę finansowania, natomiast środki finansowe były przyznawane podmiotowi, który zatrudniał taką osobę fizyczną i przekazywane na podstawie umowy zawartej z tym podmiotem. Zmiana w art. 11 wydaje się o tyle zasadna, że komercjalizacja wyników badań naukowych lub ich ochrona patentowa nie powinna być związana z koniecznością zatrudnienia osoby fizycznej w jednostce naukowej.

Propozycja dotycząca w art. 17 ustawy ma charakter doprecyzowania przepisu. Z samego jego brzmienia wynika, że dotyczy on zmiany podmiotu realizującego projekt – jednostki naukowej, nie zaś miejsca realizacji projektu (in fine: „*po pozytywnym zaopiniowaniu przez kierownika jednostki organizacyjnej realizującej projekt i kierownika jednostki przejmującej realizację projektu*”). W konsekwencji odpowiednie zmiany zostaną wprowadzone w art. 41 ust. 4 ustawy o NCBR oraz w art. 27 ust. 4 ustawy z dnia 30 kwietnia o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. nr 96, poz. 617, z późn. zm.), dalej „ustawa o NCN”.

Zmiana w art. 26 ustawy wynika z wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich z 20 maja 2013 r., wskazującego na konieczność precyzyjnego określenia zasad przyznawania środków finansowych w ramach programu „Diamentowy Grant”. W ocenie RPO określenie takich zasad w formie komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego jest niewystarczające. W związku ze zmianami wprowadzonymi w art. 187a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 j.t., z późn. zm.), wskazującymi, iż warunki udziału w konkursie określa program „Diamentowy Grant”, ustanowiony przez ministra właściwego do spraw nauki, proponuje się określenie w art. 26 podstawy prawnej do ustanowienia programu oraz przepisów określających podstawowe warunki udziału w konkursach realizowanych w ramach programu „Diamentowy Grant”.

Ustawa o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju

Zmiany zaproponowane w art. 37 ustawy o NCBR w sposób bezpośredni korespondują z zakładanym w projekcie ustawy o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz o zmianie niektórych innych ustaw „uwłaszczeniem naukowców”, którego celem jest aktywizacja naukowców na polu komercjalizacji wyników badań.

Jak wskazano wyżej, niezasadne jest aby osoby fizyczne, będące właścicielami wytworzonej własności intelektualnej po zakwalifikowaniu projektu do finansowania w konkursach w ramach programów i przedsięwzięć związanych z komercjalizacją i ochroną

patentową, uzyskiwały promesę finansowania i musiały być zatrudnione w jednostce naukowej, której przyznawane jest dofinansowanie. Niewprowadzenie tej zmiany uniemożliwiłoby naukowcom niebędącym przedsiębiorcami uzyskanie wsparcia z NCBR na działania, które powinny być naturalną konsekwencją zmian w *ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym*. Proponowane zmiany w sposób wyraźny zlikwidują bariery osób fizycznych w aplikowaniu o środki na naukę, jednakże zachowując *ratio legis* pierwotnego brzmienia ustawy tj. prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych przez naukowca w jednostce naukowej lub innym podmiocie wymienionym w ustawie.

Zmiana zaproponowana art. 38 ustawy o NCBR pozwoli na usystematyzowanie zadań wykonywanych przez ekspertów, w tym członków zespołów ekspertów, którzy poza oceną wniosków złożonych w konkursie oraz przygotowywaniem na tej podstawie listy rankingowej pozytywnie zaopiniowanych wniosków i przekazywaniem jej Dyrektorowi NCBR, dokonują również innych ocen i opinii dotyczących realizacji zadań NCBR określonych w art. 27-30 *ustawy o NCBR*. Do zadań ekspertów, innych niż ocena wniosków o dofinansowanie, należy dokonywanie ocen i opinii dotyczących m.in. wniosków o zmianę umowy o wykonanie i finansowanie projektu (w zakresie zmian merytorycznych), zmian podmiotowych w przedmiocie realizacji projektu (np. zmiana składu konsorcjum będącego wykonawcą, zmiana osoby kierownika projektu), zmiany miejsca wykonywania projektu, raportów przedkładanych do NCBR przez wykonawców z realizacji projektu (raporty okresowe, końcowe, z wdrożenia), wniosków o podwyższenie dofinansowania, podwójnego dofinansowania, przesunięć finansowych dokonywanych w trakcie realizacji projektu. Przyjęcie proponowanego brzmienia art. 38 ustawy o NCBR pozwoli na pełne ujęcie wielości zadań wykonywanych aktualnie przez ekspertów, w tym członków zespołów ekspertów, wyznaczanych przez Dyrektora NCBR.

Zmiany zaproponowane w art. 49 *ustawy o NCBR* i - w konsekwencji w art. 41 *ustawy o NCN* - dotyczą utworzenia funduszu rezerwowego w obu agencjach wykonawczych w celu zapobieżenia możliwości powstania ujemnej wartości funduszu statutowego. Fundusz statutowy określa równowartość środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników majątku stanowiących wyposażenie Centrum na dzień rozpoczęcia działalności. Wartość ta wynosi zero. Zgodnie z ust. 3 obecnie obowiązującej ustawy fundusz statutowy ulega zmniejszeniu o wartość straty netto. Zgodnie z propozycją wysokość funduszu rezerwowego będzie rosła o wartość zysku netto lub malała o wartość

straty netto.

Ustawa o Narodowym Centrum Nauki

W związku z uwagami Rady Młodych Naukowców, wskazującymi na konieczność zapewnienia spójności pomiędzy przepisami *ustawy o zasadach finansowania nauki* i *ustawy o NCN*, w porozumieniu z Radą wypracowano propozycję kompromisowych rozwiązań.

Zmiana definicji osoby rozpoczynającej karierę naukową w art. 2 pkt 3 ma na celu zbliżenie jej do definicji stosowanej przez European Research Council, głównie *starting grants* dla młodych naukowców. Doprecyzowanie dot. sposobu obliczania okresu 7 lat jest podyktowane koniecznością ujednoczenia przepisów z nowelizacją art. 120 *ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym*, gdzie dookreślono w sposób wyczerpujący zapisy dotyczące przerw związanych z długotrwałą chorobą.

Zmiana art. 18 ust. 7 ma charakter doprecyzowujący zadania Rady NCN: do zadań Rady będzie należał wybór ekspertów odpowiedzialnych za ocenę wniosków złożonych w konkursach organizowanych przez NCN, ale także za ocenę merytoryczną projektu, niezbędną do rozliczenia przyznanych środków. Zapewni to konsekwentną ocenę projektu od założeń przedstawionych we wniosku o finansowanie, aż po jego efekty po zakończeniu realizacji. Konsekwencją tej propozycji jest również zmiana w art. 34 ust. 4 wskazująca podstawy do rozliczenia umowy o realizację i finansowanie projektu badawczego, finansowanego przez NCN: przyjęcie sprawozdania finansowego oraz pozytywną ocenę merytoryczną dokonaną przez ekspertów. Dodatkowo doprecyzowano przepis dotyczący rozliczania przyznanych środków. Obecnie konieczna jest opinia Koordynatorów, którzy są pracownikami NCN i nie mają wystarczającej wiedzy do wydawania opinii merytorycznych - zgodnie z nowym brzmieniem za ocenę będą odpowiedzialne Zespoły Ekspertów wybrane przez Radę NCN.

Ponadto, proponuje się doprecyzowanie w art. 22 polegające na wskazaniu, że do zadań zespołów ekspertów należy także dokonywanie ocen związanych z rozliczaniem przyznanych środków oraz wprowadzenie przepisów umożliwiających w szczególnych przypadkach Dyrektorowi NCN powoływanie innych ekspertów, w tym zagranicznych, do oceny wniosków złożonych w ramach konkursów i dokonywania ocen związanych z rozliczeniem przyznanych środków finansowych. Zgodnie z propozycją Dyrektor NCN

będzie mógł także powierzyć ekspertom dokonanie innych ocen związanych z zadaniami realizowanymi przez NCN, nie tylko oceny wniosków i oceny merytorycznej projektu niezbędnej do jego rozliczenia.

Zmiany zaproponowane w art. 41 *ustawy o NCN* dotyczą, podobnie jak w przypadku NCBR, utworzenia funduszu rezerwowego w celu zapobieżenia możliwości powstania ujemnej wartości funduszu statutowego. Fundusz statutowy określa równowartość środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników majątku stanowiących wyposażenie Centrum na dzień rozpoczęcia działalności. Wartość ta wynosi zero. Zgodnie z ust. 3 obecnie obowiązującej ustawy fundusz statutowy ulega zmniejszeniu o wartość straty netto. Zgodnie z propozycją wysokość funduszu rezerwowego będzie rosła o wartość zysku netto lub malała o wartość straty netto.

Ustawa o instytutach badawczych

Zmiana art. 39 ust. 2 wynika z dotychczasowej praktyki we wdrażaniu *ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych* (Dz. U. nr 96, poz. 618, z późn. zm.). Wydaje się uzasadnione ujednoczenie przepisów w tym zakresie we wszystkich jednostkach naukowych i przyjęcie uregulowania analogicznego, jak obowiązujące w art. 118 ust. 7 *ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym*. Przestrzeganie art. 39 ust. 2 w wersji ujętej w ustawie o instytutach badawczych utrudniło funkcjonowanie niektórych zespołów badawczych, szczególnie w małych ośrodkach naukowych. Konsekwencją takiej zmiany stanie się możliwość występowania stosunku pośredniej podległości służbowej w obrębie jednej jednostki naukowej.

Ustawa o Polskiej Akademii Nauk

Podobnie zmiana art. 95 wynika z dotychczasowej praktyki we wdrażaniu ustawy o PAN. Wydaje się uzasadnione ujednoczenie przepisów w tym zakresie we wszystkich jednostkach naukowych i przyjęcie uregulowania analogicznego, jak obowiązujące w art. 118 ust. 7 *ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym*. Przestrzeganie art. 95 w wersji zaproponowanej w ustawie o PAN utrudniło funkcjonowanie niektórych zespołów badawczych, szczególnie w małych ośrodkach naukowych PAN. Konsekwencją takiej zmiany stanie się możliwość występowania stosunku pośredniej podległości służbowej w obrębie jednej jednostki naukowej.

Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki

Zmiany w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki wynikają z konieczności systemowego uregulowania spraw związanych z legalizacją (uwierzytelnianiem) dyplomów nadania stopnia naukowego doktora lub doktora habilitowanego, w tym określeniem organów uprawnionych do dokonywania powyższych czynności. Jednostkami uprawnionymi do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego są za równo jednostki organizacyjne uczelni jak też instytuty badawcze i instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk. Dotychczasowe przepisy dotyczące legalizacji dyplomów nadania stopni naukowych stwarzały wątpliwości interpretacyjne zwłaszcza w zakresie legalizacji dokumentów wydawanych przez uprawnione instytuty badawcze i instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk. W ramach zmiany wprowadzono przepis (art. 29c) określający organy uprawnione do legalizacji dokumentów związanych z nadaniem stopni naukowych. Sposób i tryb legalizacji oraz wysokość opłat za przeprowadzenie tych czynności zostanie określona w rozporządzeniu wydanym na podstawie zmodyfikowanego przepisu art. 31.

II. Przedstawienie przewidywanych skutków społecznych, gospodarczych i prawnych

Zmiany proponowane w projekcie przyczynią się do sprawniejszej realizacji zadań, zwłaszcza związanych z rozliczaniem przyznanych środków finansowych na realizację projektów przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowe Centrum Nauki. Ułatwiony zostanie także dostęp osób fizycznych do środków finansowych na realizację projektów związanych z komercjalizacją lub ochroną patentową co w efekcie powinno przyczynić się do wzrostu innowacyjności polskiej gospodarki.

Zmiany w ustawie o Polskiej Akademii Nauk i w ustawie o instytutach badawczych dotyczące ograniczenia zakazu istnienia stosunku podległości służbowej między małżonkami oraz osobami pozostającymi ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli jedynie do przypadków bezpośredniej podległości służbowej przyczynią się do ujednoczenia przepisów w tym zakresie we wszystkich jednostkach naukowych oraz ułatwią funkcjonowanie niektórych zespołów badawczych, szczególnie w małych ośrodkach naukowych.

III. Wpływ projektowanej regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Projektowane zmiany rozszerzają zakres zadań związanych z obsługą projektów w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowym Centrum Nauki. Do zadań ekspertów i zespołów ekspertów będzie należała nie tylko ocena wniosków, ale także ocena innych zadań, w tym związanych z rozliczaniem przyznanych środków. Zadania dotyczące obsługi projektów są finansowane w ramach dotacji, o których mowa w art. 7 ust. 2 i art. 8 ust. 2 ustawy o zasadach finansowania nauki i nie przewiduje się zwiększenia wydatków na ten cel.

IV. Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej

V. Przedstawienie założeń podstawowych aktów wykonawczych

Projekt przewiduje w art. 26 ust. 3e wydanie rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw nauki w sprawie określenia szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych w ramach programu „Diamentowy Grant”. W rozporządzeniu zostaną określone osiągnięcia naukowe lub artystyczne studentów jakie będą brane przy ocenie wniosków. Podstawowym założeniem rozporządzenia jest stworzenie warunków rozwoju naukowego i skrócenie ścieżki kariery naukowej wybitnie uzdolnionym absolwentom studiów pierwszego stopnia i studentom jednolitych studiów magisterskich, nieposiadającym tytułu zawodowego magistra, prowadzącym badania naukowe.

W związku ze zmianami w art. 22 ustawy o Narodowym Centrum Nauki dotyczącymi zadań ekspertów związanych z oceną nie tylko wniosków, ale także ocen związanych z rozliczeniem przyznanych środków, projekt ustawy przewiduje także wydanie przez ministra właściwego do spraw nauki rozporządzenia w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia ekspertów za dokonywanie ocen. Wysokość wynagrodzenia zostanie ustalona z uwzględnieniem kwalifikacji zawodowych oraz specyfiki wykonywanych zadań.

